

Sygn. akt III AUa 248/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Romana Mrotek (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSA Zofia Rybicka - Szkibieli
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2012 r. w Szczecinie

sprawy R. F.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o emeryturę

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 7 lutego 2012 r. sygn. akt IV U 14/12

- zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznaje ubezpieczonemu R. F. prawo do emerytury od dnia 4 listopada 2011 roku,
- ustala, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. na rzecz ubezpieczonego kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt III AUa 248/12

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z dnia 17 listopada 2011 roku odmówił ubezpieczonemu R. F. prawa do emerytury z uwagi na brak wymaganego 15 letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Ubezpieczony R. F. zaskarżył powyższą decyzję wnosząc o przesłuchanie świadków na okoliczność pracy w szczególnych warunkach od 1 października 1977 r. do 30 czerwca 1982 r. oraz od 1 września 1983 r. do 31 grudnia 1989 r. i o przyznanie prawa do emerytury.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. w odpowiedzi na odwołanie podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko.

Sąd Okręgowy w Koszalinie wyrokiem z dnia 7 lutego 2012 roku oddalił odwołanie, ustalając, że R. F. urodzony 19 września 1949 r. zgłosił wniosek w sprawie przyznania prawa do emerytury. Organ rentowy przyjął, że ubezpieczony osiągnął wiek 60 lat w dniu 19 września 2009 r., posiada wymagany okres składkowy i nieskładkowy tj. 25 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego a stosunek pracy rozwiązał z dniem 31 października 2011 r., uznając ubezpieczonemu okres pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 10 lat, 1 miesiąca i 19 dni.

Organ rentowy nie uwzględnił ubezpieczonemu stażu pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Usług (...) w K. od 1 września 1983 r. do 31 grudnia 1989 r. na stanowisku pracownika obsługi maszyn poligraficznych oraz od 1 października 1977 r. do 30 czerwca 1982 r. w Zjednoczeniu (...) w K. na stanowisku operatora maszyny offsetowej i kserografu. Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że w postępowaniu sądowym świadek A. P. zeznał, że nigdy nie pracował z ubezpieczonym w spornych okresach, natomiast wie, że ubezpieczony pracował w powielarni powielając pisma, z której również korzystał jego zakład, tj. (...) Przedsiębiorstwo (...). Świadek R. Z. pracował z ubezpieczonym w Przedsiębiorstwie Usług (...) w K. potwierdzając pracę ubezpieczonego przy powielaniu pism. Natomiast świadek H. B. zeznała, że nigdy nie pracowała z ubezpieczonym, potwierdzając jego pracę w Przedsiębiorstwie Usług (...) w K. przy kserowaniu pism. Świadek A. D. potwierdził okres pracy ubezpieczonego w Zjednoczeniu (...) w K. w powielarni przy powielaniu pism na powielaczu. Ze świadectwa pracy wystawionego przez Zjednoczenie Państwowych Przedsiębiorstw (...) w K. z dnia 24 czerwca 1982r. wynika, że ubezpieczony pracował od 1 października 1977 r. do 30 czerwca 1982 roku w/w Zjednoczeniu na stanowisku starszego referenta. Ze świadectwa pracy wystawionego przez Przedsiębiorstwo Usług (...) w K. z dnia 31 grudnia 1989 r. wynika, że ubezpieczony zatrudniony był w/w Przedsiębiorstwie od 1 września 1983 r. do 31 grudnia 1989 r. na stanowisku obsługi maszyn poligraficznych.

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy po przytoczeniu treści art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskazał, że w niniejszej sprawie sporny pozostawał jedynie 15 letni staż pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach. Ubezpieczony wnosił o zaliczenie do tego stażu okresu pracy od 1 października 1977 roku do 30 czerwca 1982 roku w Zjednoczeniu Państwowych Przedsiębiorstw (...) w K. i od 1 września 1983 roku do 31 grudnia 1989 roku w Przedsiębiorstwie Usług (...) w K. na stanowisku pracownika obsługi maszyn poligraficznych.

W ocenie Sądu pierwszej instancji okres pracy ubezpieczonego od 1 października 1977 r. do 30 czerwca 1982 r. oraz od 1 września 1983 r. do 31 grudnia 1989 r. w świetle zebranego materiału dowodowego w sprawie nie może być uznany za okres pracy w szczególnych warunkach, gdyż w okresach tych nie potwierdzają pracy w szczególnych warunkach zarówno świadectwa pracy wystawione przez pracodawcę jak i zeznania świadków. Sąd Okręgowy uznał, że praca ubezpieczonego przy powielaniu pism nie jest pracą w szczególnych warunkach, albowiem nie jest to stanowisko wymienione w wykazie A w dziale XI w pkt 4 i 5. Sąd wyjaśnił, że decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma możliwość jej zakwalifikowania pod którąś z pozycji wspomnianego załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów. Pracami w szczególnych warunkach nie są bowiem wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w tym rozporządzeniu. Sąd Okręgowy podkreślił, że ubezpieczony nie pracował w przemyśle poligraficznym, co ma istotne i zasadnicze znaczenie przy kwalifikowaniu prac do pracy w szczególnych warunkach ustawodawca przyznając zasadniczą rolę w kwalifikowaniu prac w szczególnych warunkach cytowanemu rozporządzeniu Rady Ministrów podkreślił, że w świetle przepisów wykazu A stanowiącego załącznik do tegoż rozporządzenia, wyodrębnienie owych prac ma charakter stanowiskowo - branżowy. Sąd pierwszej instancji

wskazał, że w świetle zebranego materiału dowodowego w sprawie, jednoznacznie wynika, że ubezpieczony w spornych okresach nigdy nie pracował w przemyśle poligraficznym natomiast pracował w branży rolnej i dlatego też brak jest podstaw do zaliczenia spornego okresu do pracy w szczególnych warunkach. Zatem, skoro ubezpieczony nie spełnia łącznie wszystkich przesłanek z art. 184 ustawy emerytalnej, to brak jest podstaw do przyznania prawa do emerytury.

Mając powyższy na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Z powyższym orzeczeniem nie zgodził się w całości ubezpieczony, który w wywiedzionej apelacji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie skarżącemu świadczenia emerytalnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu - Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Koszalinie. Ponadto apelujący wniósł o zasądzenie od uczestnika na rzecz skarżącego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego i opłaty od pełnomocnictwa, według norm przepisanych.

Zaskarżonemu orzeczeniu ubezpieczony zarzucił sprzeczność ustaleń Sądu z zebrany w sprawie materiałem dowodowym i nie wyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy oraz naruszenie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w tym § 1 ust. 1, ust. 2, ust. 3 pkt 3 i ust. 4 w zw. z załącznikiem wykaz A, dział XI pkt 4 i pkt 5, dział XIV prace różne pkt 5 oraz § 4 powołanego rozporządzenia.

W uzasadnieniu apelacji ubezpieczony zakwestionował stanowisko Sądu pierwszej instancji stwierdzającym, że praca skarżącego polegała jedynie na powielaniu pism i wobec tego nie spełnia warunków określonych dla stanowiska określonego w wykazie A, w dziale XI w pkt 4 i w pkt 5.

Według apelującego świadkowie A. D. i R. Z. potwierdzili, że skarżący pracował w charakterze maszynisty operatora maszyny offsetowej i kserografu oraz, że czynności spełniane przez skarżącego to obsługa maszyny offsetowej oraz składanie papieru, krajanie papieru, oprawianie wyrobów poligraficznych. Dokumenty w postaci załączonej do akt sprawy umowy o pracę z dnia 30 września 1977 roku oraz zeznania świadków przed organem rentowym potwierdzają pracę skarżącego z okresu jego zatrudnienia od 01 października 1977 r. do 30 czerwca 1982 r. oraz od 1 września 1983 r. do 31 grudnia 1989 r. w charakterze referenta, obsługi kserografu i maszynisty - operatora maszyny offsetowej. Ubezpieczony wskazał, że pracował w pełnym wymiarze godzin co najmniej 8 godzin, a nawet więcej, obsługiwał na zajmowanym stanowisku pracy 5 przedsiębiorstw. Pracował w powielarni w Zjednoczeniu Państwowych Przedsiębiorstwach (...) w K., a następnie po zmianie organizacyjnej w Zakładzie Usług (...). Na tym samym stanowisku w tym samym miejscu.

Zdaniem skarżącego powyższe dowody z dokumentów i z zeznań świadków potwierdzają pracę skarżącego w szczególnym charakterze określone w wykazie A, w dziale XI w pkt 4 i w pkt 5.

Ubezpieczony wskazał, że w okresie od 1 października 1977 r. do 30 czerwca 1982 r. oraz od 1 września 1983 r. do 31 grudnia 1989 r. i w okresach pracy uznanych przez organ rentowy w wymiarze 10 lat 1 miesiąca i 19 dni za pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przez cały czas pracował w tym samym miejscu, w tym samym budynku, w tym samym pomieszczeniu, na tych samych maszynach poligraficznych, maszynie offsetowej, kserografie, krajalnicy do papieru, urządzeniu do zszywania i oprawiania. Apelujący określił, że przez cały wskazywany przez niego czas pracy pracował na stanowiskiem poligraficznym, na którym wykonywał obsługę maszyn i urządzeń do składania (łamania) arkuszy papieru, krajanie papieru i wyrobów poligraficznych i opraw wyrobów poligraficznych oraz drukował i uszlachetniał.

Ubezpieczony podniósł, że miały miejsce porozumienia właściwych ministrów z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalające stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymienione w wykazie A i B załączonym do w/w rozporządzenia. Wykazy te stosuje się w

jednostkach organizacyjnych powstałych w wyniku przekształceń. W tym w takich jednostkach organizacyjnych jak PGR ich zjednoczenia i zakłady.

Ponadto według apelującego Sąd Okręgowy pominął, że organ rentowy nie kwestionował, że praca ubezpieczonego w spornym okresie jest pracą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a nie zaliczył jej jako takiej jedynie z powodu dowodzenia przez ubezpieczonego tej pracy w szczególnych warunkach zeznaniami świadków. Zdaniem skarżącego oznacza to, że gdyby ubezpieczony na ten sporny okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze posiadał dokument w postaci świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, to okres ten zostałby zaliczony przez organ rentowy do stażu w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się zasadna.

W kontekście przedmiotu sporu, którym pozostawało zagadnienie spełnienia przez R. F. przesłanek do przyznania prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń społecznych (j. t. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa emerytalna), zasadniczej ocenie Sądu Okręgowego, a obecnie także Sądu Apelacyjnego, poddana została okoliczność czy ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się okresem co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W sprawie bowiem bezspornym jest, że R. F. ukończył 60 roku życia w (19 września 2009 roku) oraz na dzień 1 stycznia 1999 r. posiada staż emerytalny – okresy składkowe i nieskładkowe w wymiarze 25 lat. Nadto ubezpieczony nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego i nie pozostawał w stosunku pracy.

Ostatecznie, odnośnie stażu pracy w warunkach szczególnych poza sporem pozostał okres 10 lat, 1 miesiąca i 19 dni. Ustalenia podjęte w tym zakresie Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne, ponieważ nie tylko nie były kwestionowane przez żadną ze stron, ale nadto znajdują potwierdzenie w dokumentacji osobowej ubezpieczonego. Powyższe czyni też zbytecznym ponowne przytaczanie w całości aprobowanych faktów, zawartych już w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776).

Jednocześnie jednak skutek wywiedzionej apelacji i podniesionych zarzutów niewyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia, Sąd Apelacyjny uznał za konieczne uzupełnienie stanu faktycznego sprawy na podstawie art. 382 k.p.c.

Na podstawie dokumentacji pracowniczej ubezpieczonego oraz zeznań ubezpieczonego złożonych na rozprawie w dniu 7 listopada 2012 roku. Sąd Apelacyjny dodatkowo ustalił, że R. F. w okresie od 1 października 1977 roku do 30 czerwca 1982 roku był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Zjednoczeniu Państwowych Przedsiębiorstw (...) w K. oraz w okresie od 1 września 1983 roku do 31 grudnia 1989 roku był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Przedsiębiorstwie Usług (...) w K. na stanowisku maszynisty maszyn offsetowych. Okres tego zatrudnienia jest okresem pracy w warunkach szczególnych.

Powyższe ustalenia faktyczne dokonane na podstawie zeznań ubezpieczonego i dokumentacji osobowej R. F. przedłożonej przez Agencję Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w S. Jednostkę Gospodarczą Zasobu w N. – (...), doprowadziły Sąd Apelacyjny do wniosku, że poza ustalonym przez organ rentowy okresem pracy w szczególnych warunkach R. F. wykonywał pracę w warunkach szczególnych przez okres od 1 października 1977 roku do 30 czerwca 1982 roku w Zjednoczeniu Państwowych Przedsiębiorstw (...) w K. na stanowisku maszynisty maszyn offsetowych oraz od 1 września 1983 roku do 31 grudnia 1989 roku w Przedsiębiorstwie Usług (...) w K. na stanowisku maszynisty maszyn offsetowych, z tego powodu wykazał łączny staż co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

W kontekście całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego jako wiarygodne Sąd Odwoławczy ocenił zeznania ubezpieczonego, złożone na rozprawie apelacyjnej na okoliczność rodzaju pracy wykonywanej w spornych okresach od 1 października 1977 roku do 30 czerwca 1982 roku oraz od 1 września 1983 roku do 31 grudnia 1989 roku, z których wynika, że w powyższych okresach ubezpieczony wykonywał pracę maszynisty maszyn offsetowych.

Zeznania ubezpieczonego złożone na rozprawie apelacyjnej są w tej mierze spontaniczne, jasne, logiczne i korespondowały z zeznaniami świadków A. P., R. Z., H. B. i A. D..

W toku zeznań przed Sądem Apelacyjnym R. F. podał, że w okresie od 1 października 1977 roku do 30 czerwca 1982 roku zatrudnienia w Zjednoczeniu Państwowych Przedsiębiorstw (...) w K. oraz w okresie od 1 września 1983 roku do 31 grudnia 1989 roku zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Usług (...) w K. zajmował się obsługą małej poligrafii, czyli przedrukowywaniem pism, które przychodziły najczęściej z ministerstwa i były następnie rozsyłane do PGR-ów. Ubezpieczony wyjaśnił, że przedrukowywanie pism odbywało się w ten sposób, że oryginał druku układało się na kserografie, po skopiowaniu na papierze druk nie był utrwalony, dlatego przenosiło się go na płytę aluminiową, która była elektrycznie ładowana i stawała się światłoczuła. Płytę zakładało się na maszynę offsetową i drukowano. R. F. wykonywał pracę w wydzielonym pomieszczeniu w piwnicy, w którym znajdowały się maszyny poligraficzne.

Z zeznań ubezpieczonego wynika, że pracę przy obsłudze kserografu i maszyny offsetowej wykonywał przez cały sporny okres zatrudnienia zarówno w Zjednoczeniu Państwowych Przedsiębiorstw (...) w K. oraz Przedsiębiorstwie Usług (...) w K. w pełnym wymiarze czasu pracy. Ubezpieczony odnosząc się do dokumentów zawartych w aktach osobowych na k. 68, w których jako nazwę zajmowanego przez niego stanowiska pracy wskazano starszy referent w oddziale administracyjno – gospodarczym, kategorycznie stwierdził, że przez cały okres zatrudnienia wskazany w powyższym dokumencie, zajmował się przygotowaniem formy drukowej, założeniem jej na maszynę, wykonywaniem druków jednobarwnych, poprzez nałożenie farby drukarskiej, wykonaniem odbitki, cięciem papieru na gilotynie ręcznej, rozcinaniem druków. R. F. stanowczo zaprzeczył też, aby w spornym okresie wykonywał jakiegokolwiek prace biurowe.

Ponadto R. F. wyjaśnił, że przez cały sporny okres zatrudnienia wykonywał pracę w tym samym budynku powielarni, gdyż zmiana zakładu pracy wynikała jedynie z przekształceń podmiotowych tych jednostek.

Konfrontując powyższe twierdzenia ubezpieczonego z zeznaniami świadków A. P., R. Z., H. B., A. D. oraz niekwestionowanymi kwalifikacjami ubezpieczonego w zakresie technik poligraf, także przez pryzmat znacznego upływu czasu i zasad doświadczenia życiowego, Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, że R. F. wykazał, że okresach od 1 października 1977 roku do 30 czerwca 1982 roku oraz od 1 września 1983 roku do 31 grudnia 1989 roku, wykonywał prace w charakterze maszynisty maszyny offsetowej, a tym samym udowodnił łączny staż 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Skoro tak należy przyjąć, że apelujący skutecznie podważył prawdziwość świadectwa pracy z dnia 24 czerwca 1982 roku, w tym zakresie, że w okresie od 1 października 1977 roku do 30 czerwca 1982 roku nie zajmował stanowiska starszego referenta, lecz wykonywał pracę w warunkach szczególnych jako maszynista maszyn offsetowych.

Z zeznań ubezpieczonego wynika, że w spornym okresie zatrudnienia wykonywał typowe czynności wchodzące w zakres obowiązków maszynisty maszyn offsetowych takich jak przygotowanie formy drukowej, założenie jej na maszynę, nałożenie farby drukarskiej, wykonanie odbitki. Ponadto z zeznań świadka R. Z. wynika, że w pomieszczeniu, w którym pracował ubezpieczony, panował straszny zapach od środków drukarskich.

Dodatkowo prawdziwość powyższych ustaleń potwierdza doświadczenie życiowe, zwłaszcza co do faktu wydania błędnych lub nie wydawania świadectw pracy w warunkach szczególnych w okresie przekształcenia zakładu. W tym miejscu sąd odwoławczy akcentuje, że dokument w postaci świadectwa pracy nie jest dokumentem abstrakcyjnym, w tym sensie, że treści z niego wynikające choćby były wątpliwe w świetle innych dowodów, należy bezwarunkowo przyjmować za prawdziwe. Świadectwo pracy, podobnie jak i inne dowody, podlega weryfikacji co do zgodności z prawdą w kontekście całokształtu materiału dowodowego, gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem

państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 21 kwietnia 2004 r., II UK 337/03, OSNP 2004/22/392; 23 listopada 2004 r., I UK 15/04, OSNP 2005/11/161; 22 czerwca 2005 r., I UK 351/04, OSNP 2006/5-6/90; 20 października 2005 r., I UK 41/05, OSNP 2006/19-20/306; 29 stycznia 2008 r., I UK 192/07, Lex nr 447272). Wiadomym jest przy tym, że dla celów ustalenia pracy w warunkach szczególnych znaczenie ma nie nazewnictwo zajmowanych stanowisk, lecz faktyczne ich zajmowanie. Gdy więc z całokształtu ujawnionych w sprawie faktów wynika, że praca była świadczona w warunkach szkodliwych, pomimo wskazania w świadectwie pracy innej nazwy zajmowanego stanowiska pracy, uznać trzeba, iż treść z niego wynikająca została skutecznie podważona w tym zakresie.

Wszystko to prowadzi zatem do uzupełnienia przyjętego przez organ rentowy okresu pracy R. F. w warunkach szczególnych o okresy od 1 października 1977 roku do 30 czerwca 1982 roku i od 1 września 1983 roku do 31 grudnia 1989 roku, co łącznie daje okres co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach na dzień 1 stycznia 1999 r.

Podstawą prawną ubiegania się przez R. F. prawa do emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej, który stanowi, że ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Przy czym, emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2).

Z kolei, z treści art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej wynika, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. Wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 przysługuje prawo do emerytury ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych (art. 32 ust. 4 cytowanej ustawy), tj. między innymi rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Z kolei, przepis § 4 tego rozporządzenia stanowi natomiast, że pracownik, który wykonywał, wymienioną w wykazie A pracę w szczególnych warunkach nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Wedle wykazu A, działu XI „W przemyśle poligraficznym” pkt 4 i 5 za pracę w szczególnych warunkach, której wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego uznaje się pracę przy drukowaniu i uszlachetnianiu druków oraz przy bezpośredniej obsłudze maszyn i urządzeń do składania (łamania) arkuszy papieru, krajania papieru i wyrobów poligraficznych oraz do oprawy wyrobów poligraficznych w drukarniach.

Zastosowanie powyższych uregulowań prawnych do przyjętych ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd pierwszej instancji i Sąd Apelacyjny prowadzi do wniosku, że R. F. spełnił wszystkie przesłanki przyznania prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej.

Dla porządku odnotować trzeba, że okoliczności weryfikujące podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, które doprowadziły do zmiany zaskarżonej decyzji oraz zaskarżonego wyroku zostały ujawnione dopiero w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny poczynił przedmiotowe ustalenia w oparciu o dokumenty z akt osobowych ubezpieczonego i zeznania ubezpieczonego przeprowadzone dopiero na etapie postępowania apelacyjnego. Z tych też przyczyn należy przesądzić brak odpowiedzialności organu rentowego za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o czym orzeczono w punkcie II sentencji wyroku.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzją organu rentowego i przyznał R. F. prawo do emerytury od dnia 4 listopada 2011 roku.

O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie przepisu art. 98 § 1 k.p.c. zgodnie, z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu), przy czym Sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji (art. 108 § 1 k.p.c.). Do celowych kosztów procesu poniesionych przez ubezpieczonego należy koszt ustanowienia zastępstwa procesowego w wysokości wynikającej z § 11 ust. 2 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, 1349 ze zm.).

SSA Zofia Rybicka – Szkibiel SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka